

LUNDS
UNIVERSITET

”Vi måste bli en riktig familj...”

– En kvalitativ textanalys av skildringen av familjekonstruktioner i tv-serien Bonusfamiljen

Författare: Oskar Arvidsson

Tobias Sköld

Termin: VT2017

Examinator:

Handledare: Erik Edoff

Kurs: Medie- och Kommunikationsvetenskap: Föreläsningkurs

Institutionen för kommunikation och medier, Lunds Universitet

Sammanfattning

Denna studie redogör för vad som karakteriserar olika ideal kopplade till familjen och undersöker hur familjen representeras i tv-serien "Bonusfamiljen" (2017) i förhållande till dem. Serien spelar, som populärkulturell text, en roll i kampen om mening där den genom att representera produceras, reproduceras och förhandlas normer och värderingar. Detta genom att ge uttryck för hur en familj kan se ut och värdeladda det uttrycket genom att tillskriva rollerna mer eller mindre positiva attribut. Med en socialkonstruktionistisk syn på meningsskapande och med hjälp av en multimodal kritisk diskursanalys redogör vi för hur serien ger uttryck både för att normalisera post-moderna familjeideal samt hur traditionella kärnfamiljeideal reproduceras samt vad detta kan tänkas bero på.

Sökord: MCDA, Familj, Populärkultur, Ideal, Post-modernitet, Kärnfamilj, Diskurs

Innehåll

1. Inledning & Bakgrund	5
1.1 Bakgrund	5
1.2. Syfte och frågeställning	6
2. Metod	6
2.1 Val av metod	6
2.2 MCDA	7
2.3 Urval	9
2.4 Kritiska reflektioner	9
3. Teori.....	10
3.1 Representation	10
3.2 Familjeidealets historia	11
3.3 Familjen i praktiken	12
3.4 Den nya familjens framväxt	13
3.5 Familjen i medier	14
3.6 Stereotyper	16
3.7 Normer	16
4. Analys.....	17
4.1 Ett steg mot ett uppluckrat ideal?	17
4.2 Reproduktion av gamla ideal?	20
4.3 Normer och stereotyper	23
5. Slutsats och reflektion.....	24
Referenser.....	26

1. Inledning & Bakgrund

1.1 Bakgrund

Ideologin kring familjen och det uttryck den gör på vardagliga praktiker och ritualer spelar en stor roll för hur vi ser på såväl oss själva som på samhället. I och med de individualistiska och egalitära tendenserna i det post-moderna samhällets ideologi har tidigare självklara uppfattningar om och roller kopplade till familjen ifrågasatts och genomgår en ständig förändring (Chambers, 2001:1ff). Ett sätt att se på kommunikation är att inte betona själva informationsöverföringen som det väsentliga, utan istället fokusera på skapandet av gemensamma referensramar, identitet och verklighetsuppfattning i samband med kommunikation. Genom att kommunicera får vi inte bara ut en bit information, utan målar upp och bekräftar en bild av verkligheten. Denna kognitiva karta präglas av social och kulturell kontext. På så vis kan sägas att kommunikation är kultur (Carey, 2008:33ff). Mängder av vardagliga sysslor innefattar på ett eller annat vis medier. Vi är ständigt uppkopplade till omvärlden och får intryck via olika diverse mediekanaler såsom tv, sociala medier, musik, reklam på busshållplatsen eller liknande. Ett socialkonstruktivistiskt perspektiv kan kort beskrivas som en kritisk inställning till självklar kunskap. Det innebär att den verklighet vi upplever som objektiv egentligen är socialt skapad och präglas av vår sociala, historiska och kulturella kontext. Populärkulturen har genom berättelserna den förtäljer en stor del i detta meningsskapande, genom att den representerar världen på olika sätt (Lindgren 2009:53ff).

“Bonusfamiljen” – den nya, svenska serien som hade premiär i januari 2017, blev enligt Dagens Nyheter en framgång för SVT med över en miljon tv-tittare varje vecka, samt 250.000 webbtittare (Arbman, 2017). En av anledningarna till seriens framgång skulle potentiellt kunna vara just att många tittare kan relatera till handlingen och karaktärerna, någonting som personerna bakom serien hoppats på. Enligt dem finns det idag en föreställning om att skilsmässor skulle vara ett misslyckande i livet som bryter normen om idealet kring kärnfamiljen. Skaparna hoppas att serien kan bidra till att ta upp ämnen som skilsmässor och bonusfamiljer för diskussion (Meijer, 2017). På så vis kan man säga att serien gör anspråk på att utmana den hittills kanske självklara normen om hur en familj ska vara konstruerad och fungera.

Vilka uppfattningar och värderingar som betraktas som normala varierar över tid och präglas av samtida kontext i en ständig kamp om mening (Hall, 1997). Dessa ideologiska uppfattningar

påverkar i sin tur vardagliga ritualer och praktiker kopplade till familjen och idag ser dessa helt annorlunda ut än de gjorde i början på 1900-talet. Representationer i populärkultur kan ses som ett manifest av samtida ideologi och kontext samtidigt som den bidrar till att forma allmän åsikt (Calvacante, 2015). I detta arbete kommer vi utreda hur familjen och ideologier kopplade till den representeras i “Bonusfamiljen” och vilken underliggande mening den förmedlar.

1.2. Syfte och frågeställning

Vi kommer i denna uppsats att redovisa för hur ideologier som berör familjen uppstått, reproducerats och förhandlats över tid. Med utgångspunkt i antagandet att populärkultur såväl är ett manifest av och har en förmåga att forma ideologier och normer är syftet med denna uppsats att genom en kvalitativ innehållsanalys, med utgångspunkt socialkonstruktionistisk teori och med hjälp av en multimodal kritisk diskursanalys, identifiera och analysera hur familjen gestaltas i “Bonusfamiljen” i förhållande till olika familjeideal, samt hur stereotyper och normer spelar in i denna kamp om mening. Vi kommer att ställa följande frågor:

- Hur gestaltas representationen av familjeförhållanden i “Bonusfamiljen” gentemot kärnfamiljen som ideal?
- Hur gestaltas representationen av familjeförhållanden i “Bonusfamiljen” gentemot post-moderna familjeideal?
- Vilken roll spelar stereotyper och normer i den meningsskapande processen i “Bonusfamiljen”?

2. Metod

2.1 Val av metod

Generellt sett använder man inom medievetenskap antingen en kvalitativ eller en kvantitativ metod vid den empiriska insamlingen, det är även fullt möjligt att kombinera dessa två metoder. Kvantitativa metoder används med fördel för att kunna dra generella slutsatser av resultaten och har alltid som mål att ta sig upp från det enskilda till det generella. Baserat på vår frågeställning kräver vår undersökning en kvalitativ metod, vilket möjliggör en analys för hur familjekonstruktioner gestaltas, det vill säga hur familjerna i “Bonusfamiljen” framställs och interagerar med varandra. En kvantitativ undersökning kan endast konstatera att någonting

händer och hur frekvent detta sker. Hade detta varit vårt mål och vi hade ämnat undersöka ett manifest innehåll (som är tillgängligt för varje iakttagare), hade en kvantitativ innehållsanalys varit en lämplig metod eftersom vårt empiriska material består av ett större material i ett systematiskt och formaliserat upplägg (Nilsson, 2010:119). Med hjälp av en sådan metod hade vi kunnat få fram intressanta statistiska resultat, som exempelvis skulle kunna visa hur många som är skilda eller inte, hur många män eller kvinnor som jobbar respektive tar hand om barnen och så vidare. För att besvara vår frågeställning kommer vi att använda oss av en kvalitativ textanalys i form av multimodal kritisk diskursanalys (MCDA). Vi antar en symptomal läsart, vilket innebär att vi ser medietexten som ett manifest för bakomliggande sociala, historiska, politiska och ekonomiska faktorer. Texten förmedlar innebörder, normer och föreställningar som för många läsare passerar obemärkt och framstår som helt naturliga, vårt mål är att blottlägga dessa.

Således är det med ett ideologikritiskt perspektiv vi undersöker texten (Østbye et al., 2003:65f). En ideologi kan beskrivas som en samling idéer och uppfattningar som tillsammans skapar en tro eller övertygelse om någonting, något som skapas genom det sociala samspelet mellan människors ritualer och praktiker (Berglez, 2010:268). Med hjälp av MCDA ämnar vi uppmärksamma såväl medveten som omedveten produktion av ideologi i serien "Bonusfamiljen". Vi kommer att analysera medvetna och omedvetna processer som påverkar makt- och dominansförhållanden i samhället med syfte att uppmärksamma vilka verklighetsuppfattningar, traditioner och värderingar som bekräftas och vilka som ifrågasätts. Således kommer vi fokusera på diskurser i syfte att försöka ta reda på hur serien kan tänkas påverka verklighetsuppfattning och samhällssyn. Därtill ämnar vi blottlägga vilka verklighetsperspektiv (sociala konstruktioner och konventioner) som får en dominerande ställning i förhållande till andra i serien (Berglez, 2010:270f).

2.2 MCDA

Språk och dess betydelse blir hela tiden format av och formar samhället. Hur man som författare av en medietext väljer att uttrycka sig påverkar hur läsaren kan komma att uppfatta den. Således kan man påstå att språkval är intimt sammanknutet med makt, eftersom att hur man väljer att representera någon eller något även formar hur det uppfattas (se 3.1 representation i teoriavsnittet). MCDA används som ett verktyg för att lyfta fram den underliggande meningen i en medietext. Alla delar av medietexten (text, ljud, visuell kommunikation) bär potentiellt på

underliggande budskap som medvetet eller omedvetet blivit inkodade i texten (Machin & Mayr, 2012).

I boken *How to do critical discourse analysis: A multimodal introduction* redogör författarna Machin och Mayr (2012) för hur man ska tänka och resonera när man utför en multimodal kritisk diskursanalys. De beskriver vad man ska se efter och hur, när man utför sin analys. Vi har översatt och anpassat begrepp från boken till vår analys och kommer här att redogöra för dessa.

Det man tittar efter under analysen bör omfatta alla potentiellt meningsbärande delar av medietexten, såväl ljud som visuella uttryck. *Sceneriet* innefattar de gestaltade omgivningarnas innehåll och betydelse. Hur miljön och omgivningen ser ut har stor inverkan på hur en scen upplevs genom att den konnoterar olika känslor idéer. Även förekomsten av och karaktärers interaktion med *specifika objekt*, som en dator, verktyg eller en vinflaska, är relevanta att ta hänsyn till då de signalerar en betydelse. En karaktärs *framträdande* handlar om hur den för sig, beter sig, dess kroppsspråk och ansiktsuttryck, vem eller vad den tittar på, och är i stor grad avgörande för att få en förståelse för vilka känslor en karaktär känner och hur relationen mellan olika karaktärer ser ut. *Ljud* används som en stämningsförmedlare, olika typer av musik, volymnivå samt ljudeffekter påverkar hur en scen upplevs. För att se hur text och talat språk används för att förmedla innebörder, kommer vi att titta efter *lexikala val*. Eftersom vår studie ämnar undersöka hur familjen gestaltas och representeras i "Bonusfamiljen" är i synnerhet de lexikala val som behandlar familjen i allra högsta grad relevanta att analysera eftersom de konnoterar olika idéer och åsikter (ibid.).

Dessa begrepp förklarar vad vi kommer att leta efter, analysera och kategorisera för att ta reda på hur olika resurser används i medietexten för att förmedla mening. Efter att vi analyserat "Bonusfamiljen" med dessa verktyg tolkar vi de resultaten vi fått fram med hjälp av vår teoretiska ram, och gör en analys på diskursnivå som vi kommer presentera i vår analysdel. För att få en tydlig struktur i analysen har vi valt att dela upp den i tre teman: hur normaliseras post-modern ideologi kopplad till familjen, hur reproduceras ideologi rörande kärnfamiljen samt hur spelar stereotyper och normer en roll i den meningsskapande processen? I den sista delen i detta arbete (5. Slutsats & Reflektion) kommer vi att kontextualisera vårt resultat och diskutera vad det kan tänkas innebära.

2.3 Urval

Ideologier kopplade till familjen påverkar i högsta grad vårt samhälle och är ett återkommande tema i den politiska retoriken (Chambers, 2001:1ff). Gamla familjeideal lever delvis kvar trots att de inte nödvändigtvis speglar hur verkliga familjeförhållanden ser ut (Sear, 2016). De senaste åren har mycket forskning riktats mot medias roll i förändrade ideal och levnadsförhållanden. Jämställdhetsfrågor som berör genus och etnicitet är återkommande teman men desto mindre forskning har riktats mot familjekonstruktioner. Vårt val av studieobjekt baseras på två huvudsakliga faktorer. Den ena är det faktum att "Bonusfamiljen" snabbt blev otroligt populär och har lockat en stor publik. Den andra är att skaparna uttryckligen gör anspråk på att utmana den kärnfamiljsnorm som till stor del genomsyrar populärkulturen idag: "Family Guy" och "Solsidan" för att nämna ett par exempel.

Vi har valt att utföra en djupgående analys av seriens första avsnitt. För att kunna kontextualisera teman och karaktärer samt kunna spåra huvudteman och delteman i serien gör vi även en mer överskådlig analys av resterande avsnitt.

2.4 Kritiska reflektioner

Målet med kvalitativa undersökningar är inte att kunna generalisera på andra liknande exempel, och på så vis dra dem över samma linje. Snarare är målet att från en enskild studie kunna ge kunskap som teoretiskt kan ge insikter i andra specifika fall. För att studien, på en vetenskaplig nivå ska kunna ge insikter krävs det att den är allmängiltig samt av hög kvalitet. I vårt fall så gör vi inte enbart en observation av "Bonusfamiljen", utan gör anspråk på att tolka och förstå serien i en samtida kontext. Således krävs det av oss som forskare en förförståelse och en aktiv tolkningsprocess. Det har fått somliga att ifrågasätta det vetenskapliga värdet i tolkande metoder. Denna kritik på riktar sig mot risken för bristfällig objektivitet som uppstår i och med att tolkning kräver en viss förförståelse. Med hänsyn till denna kritik eftersträvar vi intersubjektivitet i vår studie, vilket innebär att en studie utförd av någon annan men med samma teoretiska ramverk och empiriska material rimligtvis får samma resultat (Ekström & Larsson, 2010:15ff).

Under studiens genomförande har vi även försökt ställa oss öppna inför möjligheterna till andra tolkningar av texten än de vi initialt gjort, för att minska risken för att vår förförståelse färgar resultatet. Vi har därför omväxlande arbetat med analys och teori samt varit öppna för nya tolkningar under arbetet (ibid.). Somliga anser att det är omöjligt att bortse från sina egna

fördomar eller den sociala kontext man kommer ifrån. Därför har vi i vår teoridel tydligt utrett bakgrunden och förutsättningarna för ideologier och värderingar kopplade till familjen och använt detta material som grund för vår analys. Således är vårt mål att genom en öppen redovisning av forskningsprocessen ge en tydlig insikt i vårt teoretiska ramverk och empiriska material (Østbye et al., 2003:33).

I alla sorters diskursanalys är det viktigt att ta i beaktning vilket medieformat som använts för texten man analyserar. Till exempel skiljer sig en skriven text och en tv-serie markant på en uttrycksmässig nivå (Østbye et al., 2003:73f).

3. Teori

3.1 Representation

Det är genom representation som mening skapas och utbyts, och för att uttrycka oss meningsfullt använder vi olika typer av representationssystem såsom talspråk, kroppsspråk, skrift, bilder och filmer. Meningen som skapas påverkas av såväl sändarens som mottagarens sociala, historiska och kulturella kontext och är således inte konstant, utan förändras över tid och rum. Man kan alltså säga att mening är någonting som är skapas socialt genom användning av språk och tecken. Människor från samma sociala kontext tolkar oftast språk och tecken likartat, men meningen kan skilja sig stort mellan olika kulturer och individer (Hall, 1997).

Man kan säga att det ständigt pågår en kamp om mening i språket, kampen om vad ett tecken konnoterar och vilken mening det ska bära på (ibid). Gramscis teori om hegemoni ifrågasätter hur allmän åsikt uppstår och vad som avgör vad som är "sunt förnuft". Han beskriver hegemoni som den makt över kulturen som de dominerande grupperna i samhället besitter och som avgör vilka samhällliga idéer och ideal (normer, värden, attityder och förhållningssätt) som anses som "normala" eller som "sunt förnuft". Genom att samtliga grupper i samhället accepterar den dominerande uppfattningen om det "normala", till exempel hur en "normal" familj ska se ut och fungera, tillåts den hegemoniska maktens dominans (Herbst, 2011).

Kulturen genomgår ständigt en om-formulering kring mening och en ideologisk om-positionering. Han menar inte att det är en ny epok som är på gång, där allting kan beskrivas med en logik, utan snarare en kamp mellan olika ideologiska positioner. Olika förändringar och kamper börjar vid olika tillfällen, tar olika lång tid och involverar olika delar av populationen (Grossberg, 2009). Här spelar populärkulturen enligt bland andra Calvacante en stor roll för

detta transformerande arbete genom att den: “...(re)signifying, framing, and containing social anxieties.” (Calvacante, 2015).

Vår studie, som behandlar familjekonstruktioner och ideal som rör dessa, kommer fokusera på diskurser och hur de kan tänkas påverka ideologier rörande familjen. Det som är intressant för detta arbete är hur olika familjekonstruktioner och de individer de innefattar representeras och vad den mening som representationen förmedlar kan tänkas ha för effekt på hur man värderar olika typer av familjekonstruktioner och ideal.

3.2 Familjeidealets historia

Vår teoretiska utgångspunkt är att ‘familjen’ som symbol inte har en fixerad universell mening, utan tillskrivs en symbolisk sådan inom diskurser. Således förhandlas och definieras betydelsen ständigt inom olika historiska och kulturella kontexter. För att kunna problematisera “Bonusfamiljens” konstruktion och representation av familjen krävs att vi har en kontextuell bakgrund samt att vi reder ut vilka ideal rörande familjen som finns idag och var de kommer ifrån. Om man vill undersöka ‘familjen’ som en meningsgivande symbol behöver man studera de olika element som utgör diskursen. Detta innefattar till exempel *uttalanden* om familjen, *regler* som stadgar hur vi ska prata om familjen samt bete sig i och kring den, *subjekten* som personifierar diskursen (mannen som familjeförsörjare och hemmafrun, singelmamman, den frånvarande pappan och så vidare) och det *praktiska utövandet i institutioner* som hanterar och reglerar subjekten (familje- och parterapi/rådgivning, familjelagar och statliga bidrag osv.)(Chambers, 2001:26). Familjen kan på så sätt ses som en diskursiv konstruktion vilken agerar som ett föreskrivande ideal. Politisk retorik, nyheter, akademisk kunskap och populärkultur spelar alla sin del i att sätta gränser för hur människor ser på och talar om familjen.

En extrem form av kärnfamilj – den vita, västerländska, medelklassfamiljen med gifta föräldrar och gemensamma biologiska barn, har länge varit det dominerande familjeidealet i västvärlden (Calvacante, 2015). Familjekonstruktionen i det traditionella västsamhället bestod ofta av en förlängd familj, med ‘förlängd’ familj avses vad man idag oftast refererar till som ‘släkt’, alltså far- och morföräldrar, syskon och kusiner. I samband med de stora förändringarna från ett traditionellt till ett modernt samhälle förändrades såväl synen på, som den faktiska konstruktionen av familjen och ett modernt familjeideal växte fram. I det nya urbana, industrialiserade samhället var man inte längre beroende av den förlängda familjen, och den

mindre kärnfamiljen blev den normala familjekonstruktionen. Under mitten av 1900-talet hade kärnfamiljen som ideal sin storhetstid, ett ideal som bestod av en patriark som var familjeförsörjare samt en hemmafru som tog hand om barn och hushåll. Idealet präglades av förväntningar på giftermål, förväntningar på att ha barn, heterosexualitet, att ha en genusbaserad arbetsfördelning och att kvinnan skulle ta sin mans efternamn. Dessutom eftersträvades medelklassidealet och med det en föreställning om att lycka innefattar konsumtion. Allt detta är exempel på tydliga regler och roller för alla familjemedlemmar som fanns inskrivet i idealet (Chambers, 2001:29ff).

Under den senare delen av 1900-talet, i samband med det moderna samhällets framväxt spreds individualism och egalitarism vilket resulterade i att många gamla ideal utmanades. Den tidigare synen på äktenskap som en evig förbindelse eller en ekonomisk nödvändighet för kvinnan med ett eventuellt syfte att binda samman olika familjer, började sakta men säkert luckras upp (Chambers, 2001:62f). Kärnfamiljen som ideal och patriarkatet var hotat, vilket indirekt även hotade det moderna kapitalistiska samhället som ideal. I den politiska retoriken som berör konstruktionen av nationell tillhörighet har familjen flitigt använts som en symbolisk metafor för nationen, ett folkhem. Den växande individualismen upplevdes som ett hot mot den rådande hegemonin. Medier i allmänhet och populärkultur i synnerhet styrkte till stor del det gamla idealet, både genom att favorisera kärnfamiljen och belägga alternativa familjekonstruktioner (t.ex. singelmammor, skilda föräldrar, tonårsgravitet, heltidsanställda kvinnor, homosexualitet) med dysfunktionella attribut. Även spridandet av heteronormativa ideal har stärkts genom medier, men också genom institutioner bland annat via sexualundervisning. Att bryta normen för den ideala kärnfamiljen och rädslan för detta har bidragit till uppkomsten av en ytterligare institutioner, som behandlar familjeterapi och äktenskapsrådgivning, med syfte att upprätthålla normen och motverka det som målats upp som ett samhällsproblem – den dysfunktionella familjen (ibid.)

3.3 Familjen i praktiken

Sear visar i sin artikel "*Beyond the nuclear family: an evolutionary perspective on parenting*" (2016) att den rådande diskursen och ideologin kring familjen inte stämmer överens med statistiken om hur en familj ser ut i västvärlden, ännu mindre om man även inkluderar resten av världen. Hon skriver om det moderna samhällets bild av familjen:

“Family structures were rather weird in WEIRD (Western, Educated, Industrialised, Rich and Democratic) societies at this time: an extreme form of the nuclear family was considered normative, where family units consisted of mother, father and children; other family members often lived some distance away; and there was an unusually rigid division of labour where mothers were considered largely responsible for reproductive labour and fathers for productive labour. Evolutionary theories of parenting based on a narrow slice of humanity are problematic, and the challenges to these theories presented by cross-cultural research have recently been clearly articulated” (Sear, 2016).

Förlängda familjer, kollektiv, singelföräldrar, icke-heterosexuella föräldrar, blandad etnicitet, är alla exempel på alternativa familjekonstruktioner som förekommer och är i vissa fall till och med statistiskt vanligare än en kärnfamilj som är heterosexuell, patriarkal, vit och medelklass (Sear, 2016).

3.4 Den nya familjens framväxt

Inom sociologin har man under stora delar av 1900-talet använt den ideologiska kärnfamiljen som huvudsakligt forskningsobjekt i familjeforskning, och på så sätt förkastat alternativa familjekonstruktioner som ovärdiga att forska på. Detta resulterade i en underliggande förståelse av att en familj *ska* bestå av ett gift heterosexuellt par och deras genetiska barn inom den akademiska diskursen. Staten, som är en stor uppdragsgivare för forskning på familjen, är på många sätt intimt sammankopplad med akademien, således kan man säga att politik och forskning påverkar varandra i skapandet av diskurser. Den heterosexuella, patriarkala, vita, medelklass-kärnfamiljen har länge använts, och används än idag, för att mobilisera nationell politik. Chambers lyfter upp såväl Bill Clinton som Tony Blair som exempel på framträdande politiker som har använt sig av just denna retorik för att problematisera stora samhällsförändringar. I Tony Blairs första, stora presskonferens sa han bland annat att grunden för ett starkt och säkert samhälle är en stark och fungerande familj. I vad han kallade en tid med enorma samhällsproblem och förändrade attityder skulle hans regering se över hela sin politik med målet att stärka just familjen. Med denna typ av retorik målas den dysfunktionella familjen (t.ex. tonårsgravitet, utomäktenskapliga barn och skilsmässor) upp som ett stort problem för samhället, och tillskriver på så vis kärnfamiljen en viktig roll i ett stabilt, modernt samhälle (Chambers, 2001:1ff) Trots att familjekonstruktioner inte nödvändigtvis i praktiken överensstämmer med kärnfamiljens ideal, så består idealet fortfarande som tämligen

eftersträvansvärt och påverkar ständigt vår vokabulär och kategorisering när sociopolitiska kontrakt, normer och principer produceras och reproduceras (Calvacante, 2015).

Som ett resultat av ökad ekonomisk frihet, globalisering och individualism pågår det i det post-moderna samhället en demokratisering av intima relationer, med fokus på emotionell kommunikation och egalitarism. Ett så kallat '*pure relationship*' innebär att ett par, för dess egen skull och ömsesidig tillfredsställelse, har ett intimt förhållande som fortgår så länge båda parter vill det. Detta kan ses i förhållande till tidigare nämnda intima relationer som baseras på ekonomi, eller för att binda två familjer, dessutom i "evig kärlek" (som påtvingad av ett äktenskapligt kontrakt). Idag har allt fler människor en bild av kärlek som inte nödvändigtvis är evig, man accepterar i större utsträckning att kärlek kan försvinna eller förändras. Samtidigt som kärlek och intima förhållanden har blivit mer kortvariga och ömtåliga, har kärlek kommit att bli en central del i sökandet efter meningen med livet (Chambers, 2001:21f).

I det post-moderna samhället är vi nu på väg att acceptera alternativa familjeformer som tidigare förkastats som dysfunktionella. Detta tar sig uttryck i populärkultur såväl som i institutioner (Chambers, 2001:22). Exempel på sådana uttryck är att samkönade äktenskap legaliserades i hela USA 2015 (BBC, 2015). och att alternativa familjer i större grad representeras i populärkulturen, t.ex. just *Bonusfamiljen*. I den post-moderna familjediskursen som håller på att växa fram är tidigare nämnda dysfunktionellt klassade konstruktioner och attribut på väg att istället accepteras och normaliseras. En del av den 'nya familjen' är stora tendenser att vilja ta vara på och fortsätta föräldraskap även utanför en klassisk kärnfamiljskonstruktion, kanske för att man vänder sig till barnet för att uppfylla sitt behov av kärlek. Denna 'post-kärn-', 'post-patriarkala' familjemodell befinner sig i en normativ instabilitet, och därför råder en definitions-kris för den 'post-moderna familjen' (Chambers, 2001:21ff).

3.5 Familjen i medier

Familjer både som representation i en medietext och en faktisk familj har sina rötter i en mångsidig, materialistisk verklighet, lika mycket som i en mytisk, odefinierbar ideologi och är således en social konstruktion. Barthes, Foucault och Althusser har uttryckt oro över att ideologin, myten kring kärnfamiljen fungerar för att upprätthålla fördelningen av ekonomi och makt i samhället. Andra har uttryckt oro över förändrade familjevärden och ser det som ett tecken på samhälleligt förfall (Vanhee, 2008).

Sitcoms och såpoperor har båda spelat en avgörande roll för hur dess konsumenter ska interagera såväl inom familjen som med familjen som en distinkt enhet gentemot andra familjer och mot samhället i stort. Genom att som familj tillsammans se på denna typ av program förmedlas en bild av hur en familj 'ska' fungera, ofta genom att visa annorlunda eller dysfunktionella familjer och på så vis, indirekt stärka kärnfamiljen som ideal. Programmen använder sig inte sällan av symboliska uttryck och ytterligheter såsom den hemska svärföräldern, dålig uppfostran, alkoholiserade män, hemmafruar och så vidare. Narrativen består av en idealisering av kärnfamiljen genom att uppfinna och spela upp dess dysfunktionella motsats (Chambers, 2001:74f).

Calvacante reder i sin artikel "Anxious Displacements: The Representation of Gay Parenting on Modern Family and The New Normal and the Management of Cultural Anxiety" ut termen *anxious displacement*, och beskriver det som en teknik där man, för att normalisera ett beteende applicerar negativt kodade, sociala normbrott och med symbolisk överdrift applicerar dem på karaktärerna runt om (2015). Han skriver:

"Accordingly, the episode is organized in such a way that piles sexuality, tension, and tumult onto the characters occupying an orbital space around the gay couple. This displacement of problematic dynamics constitutes the couple as "normal," rational, and responsible gay parents-to-be" (Calvacante, 2015).

Denna symboliska överföring tar hand om den kulturella ångesten kring ideologibrottet icke-heterosexuella föräldrar och normaliserar på så vis dem genom att kanalisera den sociala ångesten mot andra karaktärer. Tidigare har mycket av dessa negativa attribut tillskrivits just LGBTQ-karaktärer (lesbian, gay, bisexual, transgender, queer), och på så vis "förorenat" dem. Nu går trenden mot en normalisering av LGBTQ i mycket populärkultur och *anxious displacement* används flitigt för att karaktärerna runt om ska framstå som icke-normativa, och på så vis framstår förstnämnda som rationella, logiska och normala individer. Man bör därför, när man studerar populärkultur som potentiellt utmanar rådande ideologier med sina huvudkaraktärer eller huvudteman även rikta uppmärksamhet mot andra karaktärer och delteman (Calvacante, 2015).

I samband med globaliseringen av populärkulturen med start under 1920-talet antog USA rollen som huvudsaklig producent och distributör. I amerikansk kultur har det alltid funnits många subkulturer och etniciteter i vilken rådande hegemoni tydligt speglats i populärkulturen. De

svarta har fått sin egna roll i populärkultur, präglad av utanförskapet, vilket lett till att de måste anta ”alternativa roller” med egna sätt att prata, distinkta hårfrisyrer, klädstilar och sätt att gå. Den post-moderna kulturen har en smak för vad Hall kallar ‘a bit of the other’, både etniskt och sexuellt sätt, det innebär att *lite* av det annorlunda upplevs som någonting positivt, men det är fortfarande de med starkast hegemonisk kraft som är mest representerade. På så vis har svarta inte direkt tagit en plats som utmanar det normativa, utan snarare tilldelats en plats som upprätthåller utanförskapet (Hall, 2009). Det är relevant att i vår studie, utifrån denna teori, att fastställa om bonusfamiljen som konstruktion, eller någonting annat som bryter normaliteten i “Bonusfamiljen”, faktiskt utmanar det normala eller har fått en plats i utanförskapet.

3.6 Stereotyper

Det ligger i människans natur att kategorisera för att enkelt kunna processera och tolka information, inte minst görs detta i sociala sammanhang då vi kategoriserar olika subjekt och symboler. Inom begreppet social kategorisering är stereotyper ett av de mest välstuderade områdena. Ordet kan kortfattat definieras som en överförenklad mental uppfattning, som delas av ett större antal människor, om vilken mening en individ, grupp, institution eller händelse bär på. Stereotypa uppfattningar uppstår när en person betraktar någon som en representant för en grupp, istället för som en unik individ. Utöver själva kategoriseringen överdrivs ofta förekommande attribut och tillåts oproportionerligt definiera ett objekt eller subjekt. Stereotyper är även ofta, men inte nödvändigtvis, sammankopplade med fördomar (Tajfel & Forgas, 2000:57ff).

På detta vis verkar stereotyper alienerande genom att skapa en känsla av “vi” och “dem”, något som i sin tur fungerar som en slags indikator på vad som är att betrakta som normalt och accepterat (vi) samt vad som betraktas som avvikande (dem). Således bidrar stereotyper till att upprätthålla och stärka rådande uppfattningar och föreställningar och i längden sociala strukturer och rådande hegemoni (Hall, 1997).

3.7 Normer

Normer är enligt Nationalencyklopedin ”det ‘normala’ eller godtagna beteendet” (Nationalencyklopedin). Normer handlar ofta om hur man, i sociala sammanhang, ska uppföra sig eller utföra någonting. Dessa oskrivna regler leder till förväntningar på hur folk ska bete sig och styr således människors handlande. Det finns normer om hur en man respektive kvinna, en förälder, ett barn eller en familj ska vara och hur relationerna mellan dem bör se ut. Dessa

normer påverkar hur människor beter sig och vad de anser är rätt och fel i många situationer. Genom att rättfärdiga vissa attityder och nedvärdera andra ger normerna vissa beteenden en slags makt, någonting som förstärks då man ofta blir socialt bestraffad om man bryter mot dem. Sociala normer förhandlas, produceras och reproduceras dagligen i våra vardagliga interaktioner och leder till förväntningar av hur folk ska bete sig genom en bild av vad som är rätt och fel (Baier & Svensson, 2009).

4. Analys

4.1 Ett steg mot ett uppluckrat ideal?

”Bonusfamiljen” handlar om Patrik och Lisa och deras familjesituation. De bor sedan ett halvår tillbaka tillsammans och får under första avsnittet reda på att de väntar barn. Sedan innan har de två, respektive ett barn från tidigare äktenskap och i serien får man följa barnens och deras föräldrars vardag. Katja, Patriks ex, är en stereotypiskt framgångsrik affärskvinna som lägger mycket tid på sitt arbete, ofta på bekostnad av hennes roll som kärleksfull mor. Martin, Lisas ex, bor efter skilsmässan hos sin mamma, arbetar på en sängaffär och är tydligt missnöjd med såväl skilsmässa som sin nya livssituation. Huvudtemat i serien gestaltar problematiken i samband med familjeliv i allmänhet och icke-traditionella familjekonstruktioner i synnerhet. Detta tar sig uttryck genom olika delteman: rädslan och lyckan i samband med graviditet, relationen till sina ex, hur man behandlar barn, såväl sitt eget som bonusbarn, svårigheter att få den kontakt man önskar inom familjen, att som förälder satsa sin tid på karriär eller, som en motsats, att inte känna att man kan erbjuda tillräcklig materiell glädje till sina barn, allt detta sammanbinds genom en parterapi-timme.

Att Lisa och Patrik har flyttat ihop och väntar barn uppskattas inte av deras ex. Men i övrigt framställs det som någonting naturligt att skilja sig, att träffa någon ny, att skaffa barn med sin nya respektive och att förhålla sig till intima relationer på ett post-modernt sätt. Generellt sett så förhåller sig samtliga i serien till intima förhållanden på detta individualistiska vis. Exempelvis så har Katja en sexuell relation med sin chef så länge det passar henne, det förefaller naturligt att ‘Tessan’, som Martin dejtar en stund, avslutat sitt tidigare samboförhållande när det inte längre gav ömsesidig tillfredsställelse, dessutom träffar hon bara Martin så länge det känns givande för båda parter. Alltså präglas serien av den framväxande post-moderna familjediskursen på det vis karaktärerna förhåller sig till just intima relationer. Vidare genomsyras serien av en post-modern syn på föräldraskap då samtliga föräldrar är måna om sin

relation med sina barn, skilsmässor till trots (Chambers, 2001:21ff). Katja ger uttryck för att vända sig till sonen William för att uppfylla sitt behov av kärlek. I en konversation med sin kollega Henrik säger hon bl.a. följande:

“KATJA: Mitt liv är perfekt just nu. / HENRIK: Perfekt att vara ensam? /

KATJA: Ja! Eller jag har ju William. När man är ensamstående förälder, som jag är, då får man kärlek och närhet av barnen.” (Säsong 1, avsnitt 5).

Att ha en demokratisk inställning till intima förhållanden och inte se på kärlek som något nödvändigtvis evigt, förslutet med ett äktenskapskontrakt, samt att ha en modern syn på skilsmässor och föräldraskap anser vi normaliseras genom hur det gestaltas i “Bonusfamiljen”, vilket i förlängningen innebär att serien utmanar kärnfamiljeideal.

Ett vanligt upplägg för att i tv-serier försöka normalisera något mer eller mindre kontroversiellt är att ta det onormala och tillskriva detta positiva, all dagliga attribut samtidigt som karaktärerna runt om framställs som dysfunktionella. I “Bonusfamiljen” framställs den alternativa familjekonstruktionen, som innefattar det nyblivna paret Lisa och Patrik samt deras barn, som en tämligen vanlig familj med vardagliga, relaterbara problem och nöjen. Föräldrarna står inför samma utmaningar som vilken i familj som helst och måste förhålla sig till tonårsintriger, ta ställning i barnuppfostran, jobba och fördela pengar, planera, laga mat och så vidare. De tar sig igenom problemen med en sympatiskt, lösningsorienterad och rättvis attityd och framställs på så vis som goda föräldrar trots att de inte utgör en traditionell kärnfamilj. De extraföräldrar som är utanför bonusfamiljen – Katja och Martin framställs som varandras motsatser, något som förtydligas i såväl klippning som dialoger. I det första avsnittet får man se Martin i sängaffären där han arbetar och vi får veta att han inte är nöjd med sin livssituation. Därefter får man se honom stressa för att i sista stund hitta en födelsedagspresent till sin son och med en underliggande bitterhet väljer han det billigaste alternativet. I nästa scen visas Katja sittandes i ett jobbmöte, detta i en situation som konnoterar att hon har en högt uppsatt position i ett företag som omsätter mycket pengar. Exen kan tänkas representera två extremer av medelklassen på var sitt håll både personlighetsmässigt och i sin livssituation.

Samtidigt som de skiljer sig stort i prioriteringar och livssituation så har de likheten att båda framställs som relativt dysfunktionella i familjesammanhang. Martin har svårt att kontrollera sina känslor, vilket inverkar negativt på hans roll som pappa. Han är bitter och missnöjd över sin livssituation, något som speglas i hur han bemöter sina barn. Som exempel kan tas då han

vid matbordet får ett obefogat utbrott på sin dotter Bianca, och när han senare inser sin överreaktion försöker han be om ursäkt men låter än en gång sina känslor ta över, och med gråten i halsen anklagar han mamma Lisa som ansvarig för hans och barnens kaotiska tillvaro, på ett vis som inte alls är lämpligt att tala med ett barn i den åldern. Katja, däremot, har inte lika nära till sina känslor, utan agerar logiskt och rationellt med ett ständigt fokus på arbete och karriär. Detta till den grad att hennes son blir bortprioriterad och därmed upprepade gånger tvingas gå hem själv från skolan och får klara sig själv medans hans mamma arbetar.

I "Bonusfamiljen" används vad som kan betraktas som *anxious displacement*, och med hjälp av Martin och Katja riktas eventuell social ångest som förknippas med skilsmässa och bonusfamiljer över på de dysfunktionella exen. Genom att Martin och Katja inte är lika framgångsrika i sina roller som föräldrar upplevs Lisa och Patrik som förståndiga och ansvarsfulla. På så sätt normaliseras bonusfamiljen som familjekonstruktion.

Det är inte bara Katja som bryter de traditionella idealen kring arbete och karriär. På arbetsplatser som traditionellt sett domineras av vita män får man istället se en variation av människor, med olika kön, åldrar och etnisk bakgrund. Även detta är exempel på hur "Bonusfamiljen" bidrar till en normalisering av nya ideal som kan kopplas till familjeliv.

Inom den klassiska kärnfamiljen fördelades, som tidigare nämnt, arbete och uppgifter mellan det maka paret efter genus. Det vanliga var att mannen antog en patriarkal roll som hade ansvar för lönearbete och kvinnan hade ansvar för arbete knutet till hem och barn (Chambers, 2001:29ff). "Bonusfamiljen" bryter dessa gamla ideal bland annat genom en jämställd arbets- och ansvarsfördelning. Det ogifta paret, Patrik och Lisa, delar lika på många sysslor som traditionellt ansetts manliga eller kvinnliga till exempel att handla, laga mat eller köra bil. Dessutom är de skilda, tar de hand om såväl sina egna som den andres barn och båda har ett lönearbete. På dessa sätt framställs familjen som jämställd och modern och därmed är det rimligt att tänka sig att serien bidrar till en normalisering av dessa värderingar.

Utöver dessa implicita uttryck som normaliserar en familj som står utanför ett traditionellt kärnfamiljeideal, återfinns det i serien även explicita hyllningar till bonusfamiljen som familjekonstruktion. I en scen som utspelar sig på Martins arbetsplats uttalar sig hans kollega om Martins levnadssituation. Han menar att Martin som är singel ena veckan och familjefar den andra, har en ultimata kombination av båda världar. Patrik målar upp en liknande bild av bonusfamiljelivet under ett restaurangbesök med Lisa där han säger:

“PATRIK: Mysigt! Älskar det här... Att vi kan göra vad vi vill när barnen har dragit. En vecka bara du och jag.” (Säsong 1, avsnitt 1).

Även deras parterapeut Jan uttalar sig explicit om fenomenet bonusfamiljen och hävdar att det idag är en normalitet. Dessa uttalanden om skilsmässa och bonusfamiljer bidrar till att måla upp en bild av att alternativa familjekonstruktioner både är normala och till och med någonting positivt.

Vid ett flertal tillfällen gör framför allt Lisa uttalanden om att de “måste bli en familj”. Med andra ord ser de sig inte riktigt som en familj för tillfället. De anser att de måste klara av att utföra typiska familjeaktiviteter med hela familjen, inklusive Lisas och Patriks ex som är barnens biologiska föräldrar, och hålla en god stämning mellan såväl vuxna som barn för att bli en riktig familj. Alltså kan man tolka det som att Lisas bild av en riktig familj är ett slags modern version av den förlängda familjen, som innefattar nuvarande och tidigare partners, barn och bonusbarn.

4.2 Reproduktion av gamla ideal?

Kulturer genomgår ständigt ideologiska omformuleringar och ompositioneringar. Denna kamp om mening sker över lång tid och involverar alla delar av kulturen (Grossberg, 2009). Om än vi tydligt kan se tendenser till en normalisering av post-moderna familjeideal och nya förhållningssätt till intima relationer, samt en mer jämställd fördelning av arbete såväl i hemmet som på arbetsplatser, så stärks även en del gamla ideal kring familjen genom “Bonusfamiljen”.

Lisas tidigare nämnda önskan om att de “måste bli en familj” kan även tolkas som att båda biologiska föräldrars närvaro är en förutsättning för att grupp bestående av barn och vuxna ska kunna definieras som en funktionell familj. Dessutom antyder hennes ord att de inte är att betrakta som en familj för närvarande, således är ett ogift par som delar vårdnaden över barn inte att definiera som en familj. Denna syn på hennes uttalande kring familjen innebär att kärnfamiljens ideal stärks.

Att Lisa och Patrik går på parterapi kan ses som ett symboliskt uttryck för att deras intima relation och familjesituation inte är optimal. I en samtid där den dysfunktionella familjen har målats upp som ett samhällsproblem via bland annat politisk retorik och populärkultur, kan man vända sig till institutioner för att hantera rädslor och ångest kopplade till sin familjesituation (Chambers, 2001:63f). Parets beslut att söka professionell hjälp ger intrycket av att deras

familjesituation inte är att betrakta som funktionell eller normal. Vidare får man känslan av att en kärnfamilj istället hade varit att föredra.

Bonusfamiljen som familjekonstruktion normaliseras i serien genom att bli tillskriven typiska familjeattribut. En effekt av detta är att dessa inom familjen typiska beteenden, vanor och sätt att tala med varandra på förstärks. Till synes små saker som berör vardagliga göromål, såsom en gemensam familjemåltid, att man kallar sin partner eller sitt barn för älskling, att man firar en födelsedag med paket och sång, att barnen idrottar och att en tonåring får lära sig att tvätta sina kläder själv alla exempel på denna typ av erkända vardagliga ritualer som förstärks i samband med att bonusfamiljen normaliseras.

Vissa delar av serien instämmer helt med och stärker således ideal som traditionellt är kopplade till kärnfamiljen. Ett av dessa är medelklassidealet som länge varit intimt kopplat till familjeideal och som genomsyrar serien (Sear, 2016). Som tidigare nämnt kan man se Martin och Katja som varsin ytterkant av medelklassen, vilket förstärker Patriks och Lisas position som en typisk medelklassfamilj. De har precis flyttat in i en villa som de själva håller på att renovera, de har en bil och det råder till synes varken överflöd eller brist på pengar. Detta visar sig genom att de både kan köpa nya cyklar till barnen i födelsedagspresent men samtidigt anser det nödvändigt att diskutera priset på varor i matbutiken.

Martins boendesituation kan inte tolkas som typiskt medelklass. Han bor i en röra på vinden hemma hos sin mamma, något som varken han eller barnen är nöjda med. Genom deras missnöje klassas denna boendesituation som olämplig för en lyckad familj och det faktum att den skildras som dysfunktionell stärker medelklassidealet ytterligare.

Katja, å andra sidan, har ingen brist på pengar och kan erbjuda ett stort och fint hem till sig själv och sin son. Lägenheten i sig är båda nöjda med, men i och med att Katja arbetar så pass mycket, även när hon är hemma med sin son, uttrycker William missnöje. Det framgår att han tycker att det är tråkigt att vara hemma hos sin mamma, då han tvingas roa sig på egen hand. Katja har en god ekonomi men arbetar för mycket och kan således inte heller erbjuda sitt barn ett önskvärt hem. Ekonomiska tillgångar till trots är hon alltså oförmögen att tillhandahålla ett bra hem till sin son och medelklassen behåller sin plats som ideal.

Som tidigare nämnt lever den extrema formen av kärnfamiljen delvis kvar som ideal. Idealet innefattar att familjen företrädes av en patriark, tillhör medelklassen, består av gifta föräldrar och deras biologiska barn samt är vit (Calvacante, 2015). I "Bonusfamiljen" är samtliga

huvudroller och de flesta biroller vita etniska svenskar. Det finns en del mindre roller med annat etniskt ursprung men de tilldelas varken mycket tid eller uppmärksamhet i serien. Man kan tänka sig att överrepresentationen av vita etniska svenskar potentiellt förstärker det gamla idealet om att en funktionell familj består vita familjemedlemmar. Å andra sidan framställs den enda familjen som har ett annat etniskt ursprung som ytterst trevlig och funktionell. Man använder alltså samma metod som används för att normalisera bonusfamiljen, det vill säga att tillskriva de som utför normbrottet positiva egenskaper, även för att normalisera förekomsten av andra etniska ursprung.

Framför allt stärks platsen i utanförskapet för såväl alternativa etniciteter som sexuella läggningar genom den tydliga underrepresentationen i serien, då det är de grupper med starkast hegemonisk kraft som är mest representerade. Det framkommer i avsnitt X att Martins mamma är lesbisk och att Gugge, som hon bor med, är hennes romantiska partner, något som Martin varken hade väntat sig eller har lätt att acceptera. Att enstaka fall av icke-normativa sexuella läggningar och etniciteter förekommer i serien skulle kunna förklaras med Halls teori om att post-modern kultur har smak för *a bit of the other*. Genom att lite av "det andra" är med upplevs narrativet mer spännande och lockande (Hall, 2009).

"Bonusfamiljen" skildrar ett post-modernt familjeliv och behandlar problematiken kring detta. Serien igenom tillhör till synes samtliga karaktärer som man får bekanta sig med medelklassen. Det faktum att Lisas och Patriks position i en typisk medelklass förstärks med ovan nämnda exempel, samt att andra socioekonomiska klasser i stort sett är frånvarande, gör att de gamla idealen kring vit medelklass som är kopplade till familjen förstärks.

En dominerande uppfattning knuten till det gamla familjeidealet är att ett seriöst par ska ha barn. Omvänt är uppfattningen att om man ska ha barn så bör man vara i ett seriöst förhållande (Chambers, 2001:29ff). I serien representeras båda delar av denna uppfattning och kan således tänkas stärka den. Katja dejtade kollegan Henrik tills dess förhållandet börjar bli seriöst, varpå hon tar avstånd, till stor del på grund av förväntningen att Henrik, som inte har egna barn, kommer vilja ha det med henne om förhållandet tillåts fortskrida. Dessutom antar Katja att Patrik och Lisa flyttat ihop och att deras förhållande blivit väldigt seriöst på grund av att de väntar barn tillsammans.

I serien får man följa alla personer som på något sätt är knutna till bonusfamiljen och se hur de hanterar de komplexa situationer och relationer som förknippas med ett modernt familjeliv.

Trots att man får se en del kärlek och fina stunder så domineras handlingen av drama och problem. Förvisso är det så att medieformatet gör att handlingen måste innehålla dramatik, extraordinära händelser och humor, men resultatet blir att bonusfamiljen som familjekonstruktion representeras som problemfylld och dramatisk. Nästan alla utmaningar karaktärerna ställs inför utmynnar i någon form av konflikt. När exen möts på ett föräldramöte blir det snabbt dålig stämning, när de befinner sig på samma fest slutar den i drama, överlämning av barn resulterar i konflikter och när de i första avsnittet ska ha ett kalas för de båda sönerna slutar det närmast katastrofalt. Således upplevs representationen av denna moderna familjekonstruktion i "Bonusfamiljen" allt annat än problemfri. Visserligen är det så att många av problemen som uppstår under säsong ett slutligen löser sig på ett relativt bra sätt i sista avsnittet, men all fokus som läggs på drama och problem gör att det inte framstår som smärtfritt att leva i en bonusfamilj, något som kan tänkas stärka gamla familjeideal snarare än att luckra upp dem.

4.3 Normer och stereotyper

Genom serien förekommer en rad stereotypa framställningar. Katja är en stereotypisk affärskvinnor och Martin är en stereotypisk odugling, båda framställs som tidigare nämnt inte som perfekta föräldrar. Vidare framställs Patriks kollega Filip som stereotypiskt alternativ och flummig och Katjas chef skildras som stereotypisk mansgris, båda dessa karaktärer porträtteras som icke-familjära. Lisa och Patrik, däremot, framställs som stereotypa medelklassföräldrar och dessutom får man uppfattningen att de anstränger sig fullt ut för att familjen ska vara lycklig. Dessa framställningar skapar en "vi" och "dem" känsla, där "vi" utgörs av en familjär medelklass som konnoterar goda värderingar och ideal och "dem" består av olika typer av individer som på ett eller annat sätt inte upplevs familjära. Resultatet av detta är att representationen av Patriks och Lisas roll som normala och funktionella föräldrar stärks, vilket i sin tur ska tänkas normalisera bonusfamiljen som konstruktion. Dessutom stärks uppfattningen om att medelklass- och familjeideal är intimt sammanknutna.

Katja har fått rollen som framgångsrik, karriärsinriktad, logisk och rationell. Egenskaper som traditionellt konnoterar manligt. Martin har istället det stereotypiskt kvinnliga personlighetsdraget att agera efter sina känslor (Strinati, 2004:165f). Genom att dessa karaktärer inte fullt ut följer stereotypen, utan även bryter den ter sig karaktärerna mer spännande och komplexa. Stuart Hall kallar detta för motstrategier, och de används just för att motverka stereotypa framställningar (Hall, 1997).

Beträffande normer visar vår analys att serien framför allt stärker många klassiska normer kopplade till familjeliv. Exempel på sådana är: att man firar högtider med sång och presenter, att pojkar spelar fotboll och flickor dansar, man äter middag med familjen samt att man inte både kan göra karriär och vara en god förälder. Som tidigare nämnt kan det tänkas vara så att man tillskriver det moderna familjelivet som skildras i serien typiska familjeattribut och i och med det normer, i ett försök att normalisera det moderna familjeidealet. Att många typiska familjenormer flitigt bekräftas genom hela serien kan tänkas vara ett resultat av just denna normaliseringsprocess.

5. Slutsats och reflektion

Är det så att "Bonusfamiljen" faktiskt utmanar en gammal föreställning om kärnfamiljen som ideal och faktiskt stärker post-moderna familjeideal som bygger på en demokratisk inställning till ett egalitärt och ömsesidigt förhållande? I teoriavsnittet redogör vi för hur diskurser kring familjen över tid har förändrats, något som skett i takt med ideologiska skiften på ett samhällsligt plan. Det framgår här vad som faktiskt karaktäriserar de värderingar och normer som är kopplade till kärnfamiljeidealet respektive ett post-modernt familjeideal, samt hur dessa ideal påverkar och formar vardagliga ritualer och praktiker. Som tidigare nämnt pågår ständigt en kamp om mening, i vilken olika ideologier tävlar om att bli accepterade som sanning. I denna kamp spelar populärkultur en avgörande roll då den som ett resultat av representation samtidigt bidrar till en definition och således inverkar på den allmänna uppfattningen. Vår analys visar att tv-serien "Bonusfamiljen" delvis normaliserar post-moderna familjeideal, vi kan dock även konstatera att en del traditionella kärnfamiljeideal reproduceras.

En förutsättning för att en norm eller stereotyp ska uppstå inom en kultur är att den accepteras av en tillräckligt stor andel av populationen. Processen som förändrar en allmän ideologi, såsom hur en familj bör bete sig och vara konstruerad, sker successivt, tar lång tid och påverkas av många aktörer. Resultatet av att ideologin kopplad till familjen genomgår en stor förändring tar sig uttryck i såväl populärkultur som institutioner. Som nämnt ovan blir till och med lagar ändrade som en effekt av det ideologiska skiftet. Att "Bonusfamiljen" både normaliserar en del nyligen framväxta post-moderna familjeideal och reproducerar en del kärnfamiljeideal, förefaller helt naturligt om man betraktar serien som ett manifest av samtida ideal, då en stor del av de post-moderna idealen ännu inte är färdigförhandlade och inte omfattar hela kulturen.

Möjligen kan man tolka resultaten av vår analys som en potentiell indikator på vilka post-moderna ideal rörande familjen som fått fotfäste.

Som konstaterat kvarstår delar av kärnfamiljens ideal trots att den på många håll inte kan anses som en realitet i praktiken. På en livstid har förändringen gått från ett ideal, som i sin ortodoxa form innefattar en patriark i en vit medelklassfamilj med tydliga könsroller i vardagliga praktiker och ritualer, en syn på kärlek som evig och bunden med ett kontrakt och en skam kopplad till skilsmässa till ett betydligt mer jämställt och individualistiskt sådant. I "Bonusfamiljen" skildras arbetande kvinnor, lika fördelning av ansvar och sysslor oberoende av kön, en demokratisk inställning till intima relationer, alternativa familjekonstruktioner och skilsmässor som någonting helt naturligt. Det är tydligt att ideologier såväl som vårt samhälle förändras över tid och att "Bonusfamiljen" är en manifestation av den kamp om mening gällande familjen som pågår i en samtida västerländsk kontext.

Referenser

Litteratur:

Baier, M. & Svensson, M. (2009). *Om normer*. Malmö: Liber

Berglez, Peter (2010) "Kritisk Diskursanalys", i Ekström, Mats & Larsson, Lars-Åke (Red.) (2010). *Metoder i kommunikationsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Broadly, D. (1988) *Kulturens fält. Om Pierre Bourdieus sociologi*. Stockholm: Nordicom

Cavalcante, A. (2015) "Anxious Displacements: The Representation of Gay Parenting on Modern Family and The New Normal and the Management of Cultural Anxiety", *Television & New Media*, 16, 5, pp. 454-471

Carey, James W. (2008 Revised edition). *Communication as Culture. Essays on Media and Society*. New York: Routledge. E-bok.

Chambers, Deborah (2001). *Representing the Family*. London: SAGE Publications Ltd

Ekström, Mats & Larsson, Lars-Åke (Red.) (2010). *Metoder i kommunikationsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Grossberg, L (2009) "THE CONVERSATION OF CULTURAL STUDIES", *Cultural Studies*, 23, 2, pp. 177-182

Hall, S (red.) (1997). *Representation: cultural representations and signifying practices*. London: Sage in association with the Open University

Hall, S (2009). What is this "black" in black popular culture? I *Popular culture and cultural theory: A reader*. 6th ed. by Storey, J. Essex: Pearson.

Herbst, S. (2011) "Critical Perspectives on Public Opinion" i George C. Edwards III, Lawrence R. Jacobs, and Robert Y. Shapiro (Red.) (2011). *The Oxford Handbook of American Public Opinion and the Media*. Oxford: Oxford University Press.

- Lindgren, Simon (2009). *Populärkultur: teorier, metoder och analyser*. 2., [rev.] uppl. Stockholm: Liber
- Machin, David & Mayr, Andrea (2012). *How to do critical discourse analysis: a multimodal introduction*. London: Sage
- Nilsson, Åsa (2010) "Kvantitativ innehållsanalys", i Ekström, Mats & Larsson, Lars-Åke (Red.) (2010). *Metoder i kommunikationsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.
- Sear, R (2016) "Beyond the nuclear family: an evolutionary perspective on parenting", *Current Opinion In Psychology*, 7, Evolutionary psychology, pp. 98-103
- Strinati, Dominic (2004). *An Introduction to Theories of Popular Culture*. 2. ed. London: Routledge.
- Tajfel, H & Forgas, P. (2000) *Social Categorization: Cognitions, Values and Groups* i Stangor, Charles (red.) (2000). *Stereotypes and prejudice: essential readings*. Philadelphia, Pa.: Psychology Press
- Vanhee, I (2008), "Mediating the Family: Family Representations in Contemporary American Film", *International Journal Of The Humanities*, 5, 10, pp. 199-206
- Østbye, Helge, Knapskog, Karl, Helland, Knut & Larsen, Leif Ove (2003). *Metodbok för medievetenskap*. Malmö: Liber.

Elektroniska källor:

- Arbman, Hans (2017). En bonusfamilj är högsta vinstlotten - om den fungerar. Dagens Nyheter, 4 april; (<http://www.dn.se/insidan/en-bonusfamilj-ar-hogsta-vinstlotten-om-den-fungerar/>) [2017-04-25]
- BBC (2015) (<http://www.bbc.com/news/world-us-canada-33290341>) [2017-04-30]
- Meijer, Jakob (2017). Felix Herngren om sin nya tv-serie: Förvänta er inte "Solsidan". Aftonbladet, 27 januari; (<http://www.aftonbladet.se/nojesbladet/a/KxRyG/felix-herngren-om-sin-nya-tv-serie-forvanta-er-inte-solsidan>) [2017-04-25]

Nationalencyklopedin (2017) *norm*. (<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/norm>)
[2017-05-29]

Statistiska Centralbyrån (2015). Publicerad: 2015-05-07 (http://www.scb.se/sv_/Hitta-statistik/Artiklar/Skilsmassor-vanliga-efter-nagra-ar/) [2017-04-25]